

ВИСНОВОК

наукового керівника щодо виконання
індивідуального плану наукової роботи, індивідуального навчального плану
та роботи над дисертацією **Афоніної Ольги Володимирівни**
«Конституційно-правові форми політичної активності громадян, що реалізуються
за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій»,
яка подається на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 08 – Право
за спеціальністю 081 – Право

Афоніна Ольга Володимирівна у 2018 році з відзнакою закінчила Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого за спеціальністю «Право» і в тому ж році вступила до аспірантури кафедри конституційного і муніципального права юридичного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Освітня складова (40 кредитів ЄКСТ) індивідуального плану Афоніної О. В. виконана вчасно та у повному обсязі.

Питання, пов'язані з конституційно-правовими засадами взаємодії людини і держави в умовах інформаційного суспільства, досліджували в загальному контексті як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, проте форми політико-правової активності громадян у конституційно-правовому аспекті досі не були предметом самостійного дисертаційного дослідження. Бурхливий розвиток ІКТ і зумовлена ним поява дедалі нових форм політичної активності громадян потребують адекватного правового регулювання, а оскільки така активність має значною мірою політичний характер, – то й регулювання на конституційно-правовому рівні. Утім доктринальна основа для такого регулювання поки що перебуває на стадії формування, що не відповідає сучасним політико-правовим і технологічним викликам, які постали перед сучасним суспільством. Тож зазначені питання є актуальними не лише з суто теоретичного погляду, а й в праксеологічному аспекті. На сьогодні для українського суспільства особливої актуальності й гостроти набуває питання організаційно-правового механізму реалізації політичної активності громадян як важливого елемента електронної демократії.

Таким чином, перед аспіранткою було поставлено наукове завдання щодо формування цілісної концепції конституційно-правових форм політичної активності громадян, що реалізуються за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та формулювання загальних підходів до їх врегулювання в конституційному законодавстві України з урахуванням сучасних політико-правових реалій і тенденцій розвитку інформаційного суспільства.

У роботі здобувачкою було визначено поняття та ознаки конституційно-правових форм політичної активності громадян, що реалізуються за допомогою ІКТ, встановлено видові розмаїття цих форм і здійснено їх класифікацію.

Авторкою було введено в науковий обіг поняття «конституційно-правові форми політичної активності громадян» як зовнішні прояви активної поведінки особи в політичній сфері. Крім того, авторкою з'ясовано роль і місце конституційно-правових форм політичної активності громадян, що реалізуються за допомогою ІКТ, у системі електронного врядування та електронної демократії.

Встановлено діалектичний зв'язок між розвитком різних форм політичної активності громадян і відповідними демократичними інноваціями для участі в управлінні державними справами; обґрунтовано, що названі форми, реалізовані через ІКТ, відіграють ключову роль у формуванні механізмів електронного врядування (e-government) і електронної демократії (e-democracy).

Запропоновано інтегрований підхід до розуміння конституційно-правових форм політичної активності громадян, що реалізуються за допомогою ІКТ, через їх розгляд у трьох взаємопов'язаних аспектах: через механізми електронної участі (e-participation), через їхню роль у здійсненні електронного врядування (e-government) та через їх інтеграцію в правову систему (involvement in the legal system) задля забезпечення ефективної реалізації особистих і політичних прав громадян у цифровому середовищі.

Наголошено, що саме реалізація закріплених в конституції політичних та інформаційних прав громадянами за своїм змістом і визначає формальний, тобто офіційний формат політичної активності громадян.

Обґрунтовано висновок, що ефективне забезпечення державою гарантій для конституційно-правових форм політичної активності громадян, що реалізуються за допомогою ІКТ, неможливе без вирішення певних завдань, які постають перед органами державної влади та місцевого самоврядування.

Розкрито міжнародно-правові стандарти регулювання форм політичної активності громадян, що реалізуються за допомогою ІКТ, та їх вплив на національне законодавство. Узагальнено досвід зарубіжних держав щодо визначення конституційно-правових основ регулювання форм політичної активності громадян, що реалізуються за допомогою ІКТ.

На конкретних прикладах продемонстровано, що різні форми політичної активності громадян, котрі реалізуються за допомогою ІКТ, активно впроваджувались в Україні на всіх рівнях публічного врядування в період 2018-2021 рр. Обґрунтовано пріоритетні напрямки розвитку конституційно-правового регулювання форм політичної активності громадян, що реалізуються за допомогою ІКТ, в Україні.

Сформульовано конкретні пропозиції щодо вдосконалення конституційно-правового регулювання за предметом дослідження. Зокрема, запропоновано прийняти Закон України «Про електронну демократію», який би комплексно врегулював систему й порядок реалізації правових форм політичної активності громадян, що реалізуються за допомогою ІКТ, в системному зв'язку з питаннями цифрової ідентифікації особи, захисту персональних даних, розвитку електронного врядування на всіх рівнях державно-політичної організації. Представлено концепцію структури цього Закону.

Початок наукової роботи Афоніної О. В. був пов'язаний із вивченням різних методів та підходів, що передбачають розгляд права, держави та ІКТ як матеріальної реальності, що існує об'єктивно і невинно розвивається під впливом внутрішніх суперечностей за активної, творчої ролі людини.

У подальшому, використовуючи отриманий досвід, аспірантка успішно узагальнила здобутки чинного українського й зарубіжного законодавства, котре закріплює конституційно-правові форми політичної активності громадян, що реалізуються за допомогою ІКТ, результати статистичних досліджень і соціологічних опитувань, аналітичні матеріали міжнародних правозахисних та економічних інституцій.

Окремо зазначу, що дослідження аспірантки Афоніної О. В. виконувалися відповідно до Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11 липня 2001 р. № 2623-III та Пріоритетних напрямків фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, передбачених Стратегією розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 рр.

Під час навчання в аспірантурі О. В. Афоніна набула низку фахових та допоміжних компетентностей, необхідних для науково-дослідної діяльності. Серед них вивчення конституцій більш як сорока зарубіжних держав, міжнародно-правові акти та національне законодавство, що стосуються запровадження електронного врядування й електронної демократії.

Аспірантка виявилася здатною брати активну участь у науково-дослідних проєктах, опанувала вітчизняні та міжнародні вимоги до підготовки наукових публікацій, методологію написання статей. Вона є авторкою 15 наукових публікацій, з яких 5 наукових статей у фахових виданнях України, 1 наукова стаття у міжнародному науковому журналі, а також тези 8 доповідей на міжнародних науково-практичних конференціях та 1 тези доповіді на всеукраїнській науково-практичній конференції.

Аспірантка Афоніна О. В. під час навчання в аспірантурі та роботи над дисертацією, проявила себе високомотивованою та дисциплінованою дослідницею, здатною висувати нові ідеї та гіпотези, що свідчить про її сформований системний науковий світогляд. Положення та результати підготовленої Афоніною О. В. дисертаційної роботи є оригінальними авторськими дослідженнями. Завдання, що були поставлені під час написання дисертаційного дослідження, здобувачкою виконано. Висновки дисертаційної роботи є науково обґрунтованими.

Вважаю, що дисертантка Афоніна О. В. у повному обсязі виконала індивідуальний навчальний та індивідуальний науковий плани. У процесі проведення наукових досліджень аспірантка Афоніна О. В. продемонструвала високий рівень етичних міркувань та академічної доброчесності.

Підготовлена Афоніною О. В. дисертаційна робота на тему «Конституційно-правові форми політичної активності громадян, що реалізуються за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій» є самостійним, завершеним, науковим дослідженням, має належний теоретичний та практичний рівень, відповідає всім встановленим вимогам, виконана на високому рівні та може бути рекомендована до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді з подальшим присудженням ступеня доктора філософії у галузі знань 08 – Право за спеціальністю 081 – Право.

Науковий керівник,
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри
конституційного і муніципального права
юридичного факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна,

Марк ВОРОНОВ

Підпис Марка ВОРОНОВА засвідчую:

Засв Начальник відділу кадрів
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Олена ГРОМИКО

